

Клименко С.І., вчитель спеціалізованої
середньої загальноосвітньої школи I ступеня № 312 м.
Києва

Правове регулювання мовного питання в Україні

Відомо, що держава є сильною тоді, коли здатна відстояти усі ті атрибути, які характеризують її як суверенне утворення. Відсутність виваженої мовної політики та всебічного правового забезпечення, стали причинами виникнення низки питань щодо її мовного статусу. У зв'язку з чим невідкладно постало питання про стан мовного законодавства, адже визнання статусу державної будь-якою іншою мовою, крім української, вважається неконституційним.

Пріоритетом мовної політики в Україні є утвердження і розвиток української мови - головної ознаки ідентичності української нації, яка

історично проживає на території України, становить абсолютну більшість її населення, дала офіційну назву державі. Державність української мови є невід'ємним атрибутом конституційного ладу держави, атрибутом нації. Та лише задекларованості державного статусу української мови для повноцінного та незворотного утвердження її в усіх сферах суспільного життя недостатньо - необхідні механізми реалізації вищезазначених правових документів щодо функціонування української мови.

Державна мовна політика має унеможливити перетворення України із суверенної національної держави у денационалізований географічний простір. Здійснення державної мовної політики забезпечує система органів, яку репрезентують Національна рада з мовної політики при Президенті України, департамент з мовної політики Міністерства юстиції України, Національна комісія з питань правопису та мовних норм Національної академії наук України, Національна рада з питань радіо та телебачення.

Очевидно, що «моделі правового регулювання мовних відносин визначаються мовною ситуацією, що історично склалася в конкретній країні, а також залежать від мовної політики, що проводиться державою з урахуванням міжнародних норм мовного законодавства ООН і засад мовної політики ЄС» [1].

Кожна держава самостійно вирішує мовні питання, враховуючи історичні фактори, національні особливості, культурні традиції і виходячи з власних потреб, потреб суспільства і громадян [3].

Сьогодні «світовий досвід регламентує визначальну роль мовного чинника в забезпеченні стабільного політичного розвитку та відчутного покращання ситуації в соціальній сфері» [1].

На жаль, українська держава до подій на Сході України не зовсім чітко усвідомлювала для себе важливість захисту її основних пріоритетів.

«Не посприяло покращенню мовної ситуації в Україні і прийняття Закону України «Про засади державної мовної політики» від 3 липня 2012 р. № 5029- VI, який вперше в історії української законотворчості вводить такі поняття, як «регіональна мова або мова меншини». «Те, що Конституція України у тій же 10-й статті вказує на можливість законодавчого регулювання застосування мов у нашій державі, не слід сприймати як право законодавчого органу розширювати перелік державних мов». Мова йде лише про «регламентацію *застосування* мов в Україні» [1].

Разом з тим, вихід України на світову арену як незалежної самостійної держави загострив чимало економічних, політичних, соціальних проблем, що зумовило правотворців здійснити ряд кроків на шляху до їх регулювання.

Достатньо цікавим, із нормотворчої точки зору, постав перелік сфер «застосування державної мови, наведений у самому визначенні даного поняття (ст. 1 Закону), де зазначено, що державна мова - законодавчо визначена мова, спілкування на якій є обов'язковим у системі публічної адміністрації, діловодства, установах, організаціях та підприємствах, а також у державних закладах освіти, науки, культури, у сферах зв'язку й інформатики тощо»[6].

Важливо розуміти, що ідеальних схем мовного регулювання не існує. Наскільки вони є ефективні покаже лише практика та час. Інакше кажучи, «будь-які необгрунтовані спекуляції на тему мовної політики можуть ставити під загрозу державний суверенітет. Тому способи змінити існуючий порядок використання мов у спосіб, що прямо суперечить чинній Конституції, повинні розцінюватися як підрив національної безпеки» [8].

Отже, покладаючись на сказане вище, можна стверджувати, що «сучасна мовна політика України може бути ефективною за умови існування чіткого механізму її втілення, який є оптимальним у вирішенні різноманітних проблем у сфері мовних відносин. У цьому контексті злагоджені дії органів державної влади, науковців, громадських структур, які спираються на конституційні положення, можуть стати запорукою успіху» [4; с. 78-85]. І навпаки, неврегульованість у цій сфері залишає за собою багато суперечностей, що потребують негайного вирішення. Варто пам'ятати, що в «реалізації мовної політики», окрім законодавства, значну роль «відіграє структура владного управління» [5; с. 300].

Список використаних джерел

1. Абрамова Д. Зарубіжний досвід формування та реалізації мовного законодавства і можливості його використання в Україні. - [Електронний ресурс.] - Режим доступу: www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2014-2Moe/6/02^b
- 2.. Василенко В. Правова регламентація статусу офіційної (державної) мови у практиці Європейських держав. - [Електронний ресурс.] - Режим доступу: nestor-ua.org/projects/mova-ua-vasylenko.html
3. Ковальова Т. В. Механізми державного регулювання мовних відносин в Україні / Т. В. Ковальова, В. К. Присяжнюк, В. Д. Бакуменко. - К. : Видавничо-поліграфічний центр Академії муніципального управління, 2009. - С. 78-85.